

אנטיאוקסידנטים

נוגדי חמצון

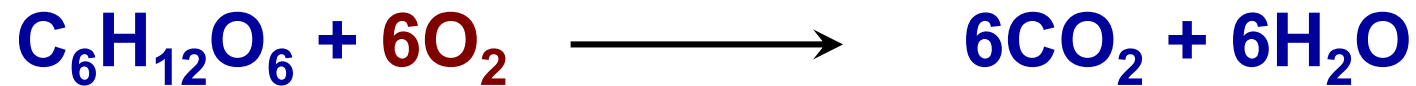

כימיה ... זה בתוכנו

החמצן מקור הבעיה

בתהליך הנשימה התאית מתרחש התהליך הבא:

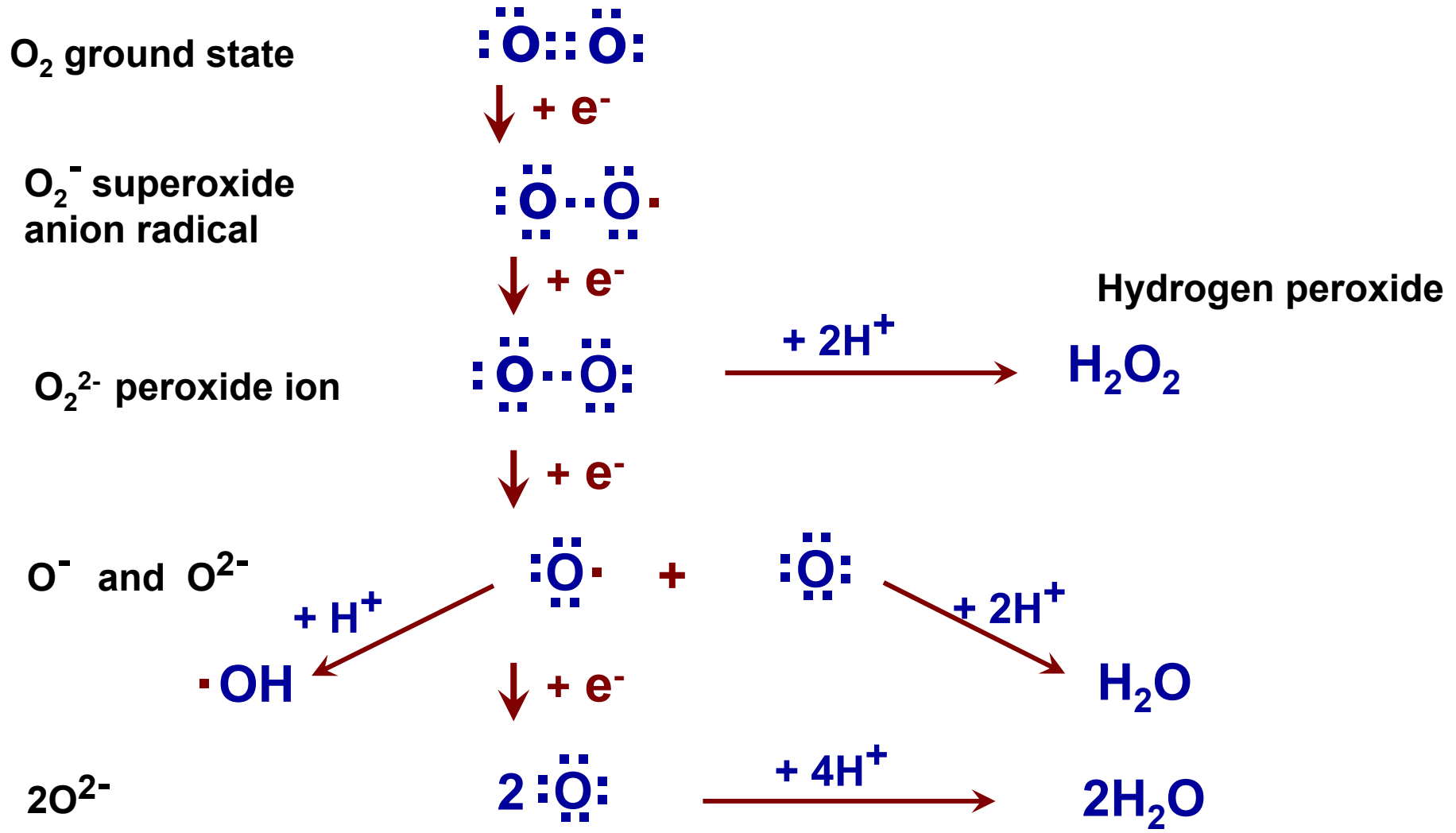

בשלב האחרון של תהליך הנשימה התאית, אשר נקרא שרשרת מעבר האלקטרונים מתרחש התהליך הבא:

אך 3-4% ממולקולות החמצן אינן יוצרות מים אלא תוצרים פעילים הנקראים: **Reactive Oxygen Species - ROS**

קבלת תוצרי החמצן הפעילים

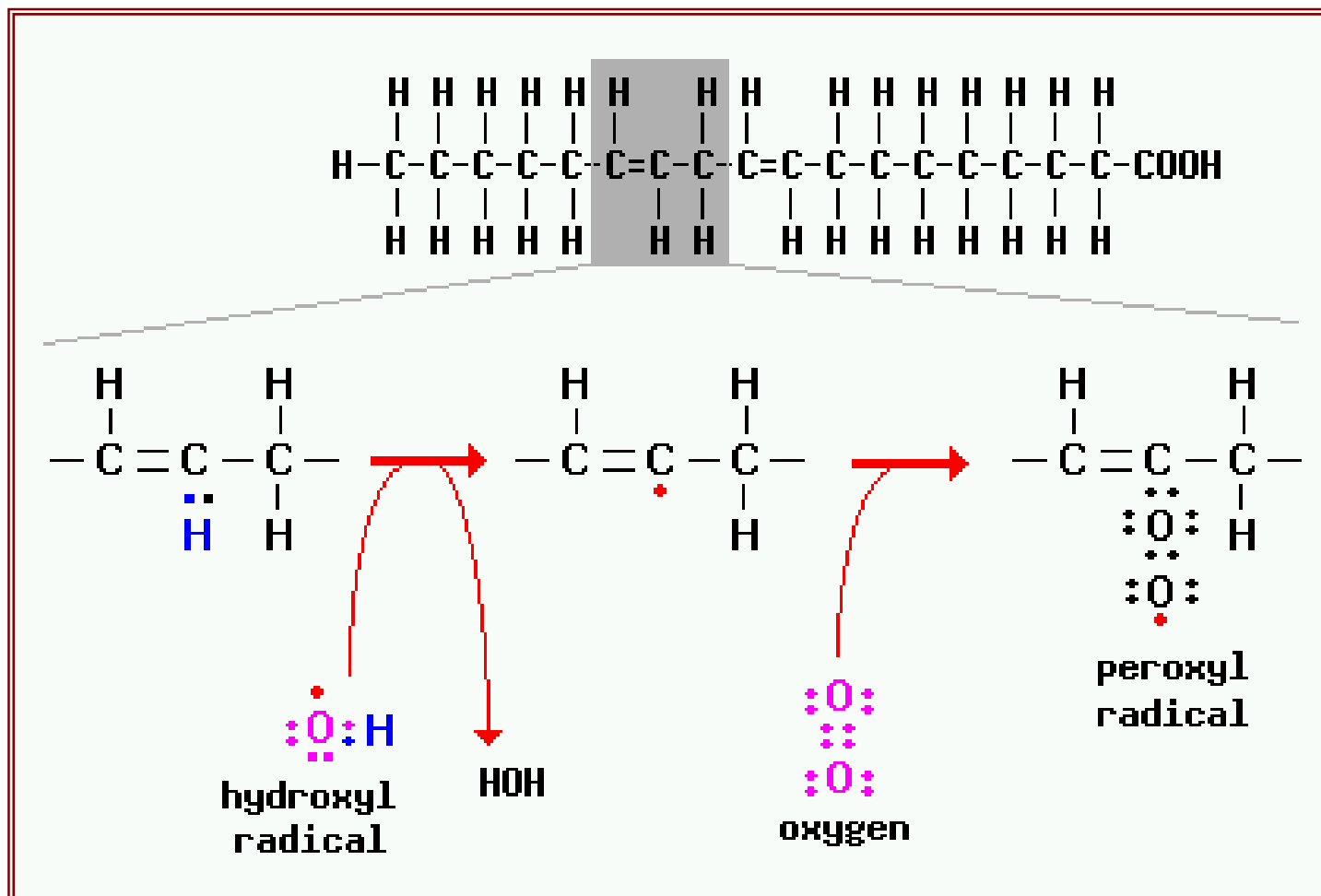
כימיה ... זה בתוכנו

סכנות

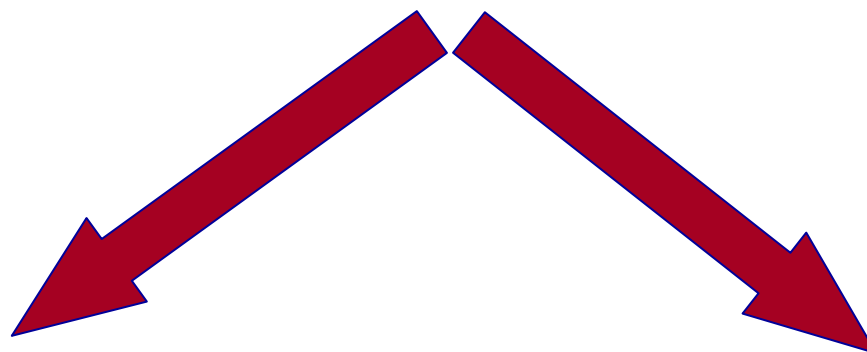
- יצירת רדיקלים היא תגובת שרשרת בה כל רדיקל יוצר רדיקלים אחרים.
- כל אחד מהרדיקלים הללו יכול לפעול על כל מולקולה אחרת בגוף וליצור רדיקל פראוקסי $ROO^\bullet$ או אלקוקסי $RO^\bullet$, רדיקלים אלו נוצרים בתגובות עם שומנים (בעיקר PUSA), DNA, חלבון או סוכר. לדוגמא פגיעה בשומנים הבונים את קרום התא יכולה לגרום למותו של התא.
- עליה ברמת הרדיקלים החופשיים מעבר לרמה טוקסית מסויימת, 10^4 לתא, נקראת עקה חמצונית – Oxidative Stress, היא גורמת להזדקנות, טרשת עורקים, סרטן, והגברת דלקות שונות.

דוגמא לתגובת שרשרת של רדיקלים

כימיה ... זה בתוכנו

הגנה בפני רדיקלים חופשיים

הגנה אקסוגנית

אנטיאוקסידנטים הנקלטים מהמזון:

ויטמין E לשומנים

ויטמין C לשחזור ויטמין E ואחרים בתמיסה

בתא-קרוטן וקרטנואידים אחרים

פלבונואידים

חומצות אמינו ציסטאין

סלניום

הגנה אנדוגנית

אנטיאוקסידנטים אנזימטיים:

Free Radical Scavenging Enzyme Activity

שומרים על רמת רדיקלים חופשיים מתחת לרמה הטוקסית.

סופראוקסיד דיסמוטז – SOD

קטאלז, מפרק H_2O_2

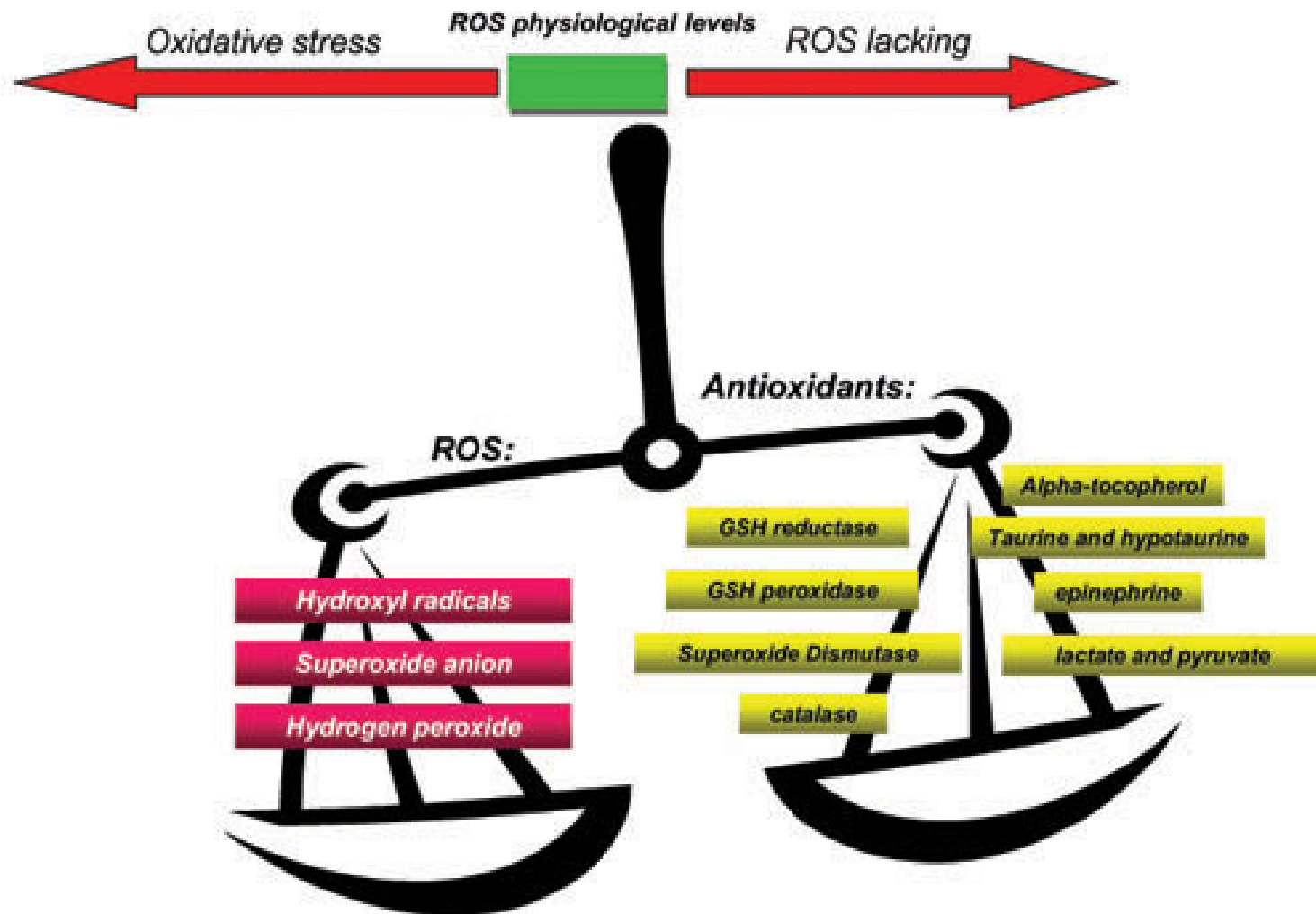
גלוטתיון פראוקסידז – GSH-PX עם גלוטתיון מחוזר

GSH –

מערכת הגנה מפני הרדיקלים החופשיים

ההתגוננות	השלב
<p>SOD – סופראוקסיד דיסמוטז, הופך את הרדיקל ל H_2O_2 שהוא פחות הרסני</p> $O_2^{\bullet -} + O_2^{\bullet -} \xrightarrow{SOD} O_2 + H_2O_2$	יצירת סופראוקסיד O_2^-
<p>קטלז – פירוק H_2O_2 למים. גלוטטיון פראוקסידז - פירוק H_2O_2 למים, מנקה אחרי קטלז, פעיל גם על ליפידים (דורש סלניום)</p>	יצירת H_2O_2 - לא מסוכן כשלעצמו, אלא כמקור ליצירת רדיקל הדרוקסילי
<p>אין מנגנון התגוננות ישיר נגדו! ההתגוננות היא ע"י מניעת היווצרותו וע"י תיקון הנזקים שנוצרו.</p>	יצירת רדיקל הידרוקסילי – $OH\cdot$ המסוכן ביותר
<p>אנטיאוקסידנטים אנדוגניים (אנזימים) ואקסוגניים מהמזון.</p>	פגיעה בשומנים בעיקר PUFA – יצירת פרוקסידים שומניים

מאבק מתמיד

כימיה ... זה בתוכנו

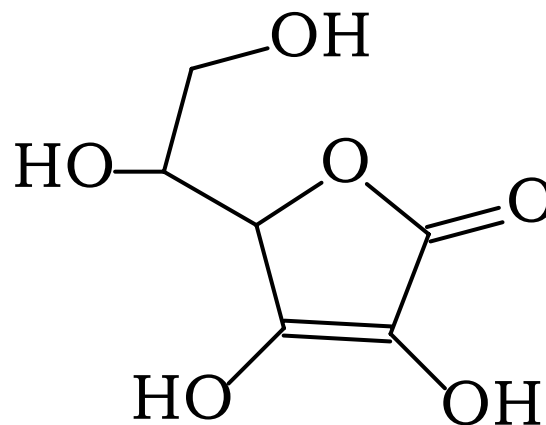
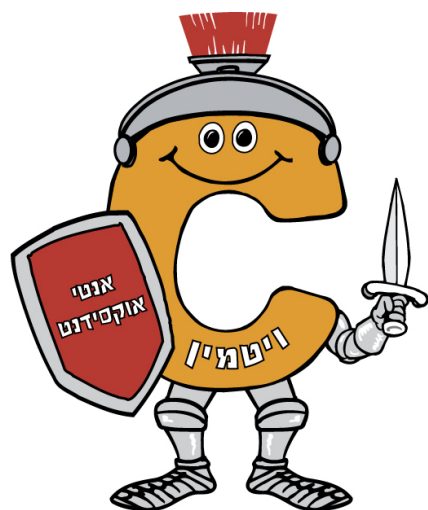

גורמים המשפיעים על מערך ההגנה האנדוגני

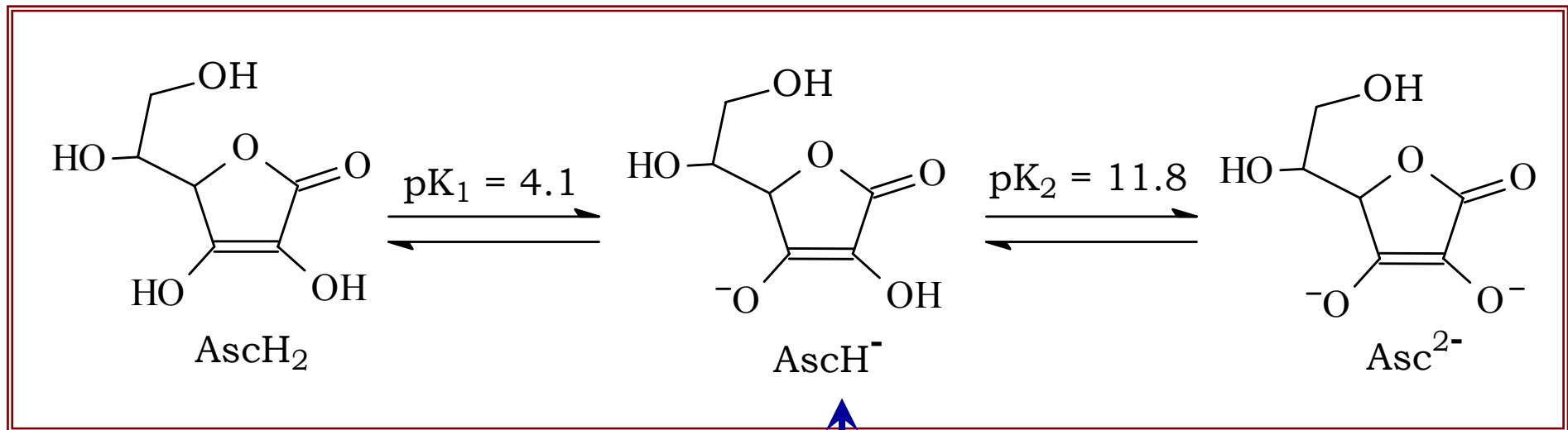
- גנטיקה – הבדלים אינדיבידואלים בייצור וברמות האנזימים
- תזונה – חשיבות מיוחדת ליסודות קורט כגון סלניום
- תרופות וגורמים סביבתיים - משפיעים על רמת הרדיקלים החופשיים

ויטמין C חומצה אסקורבית

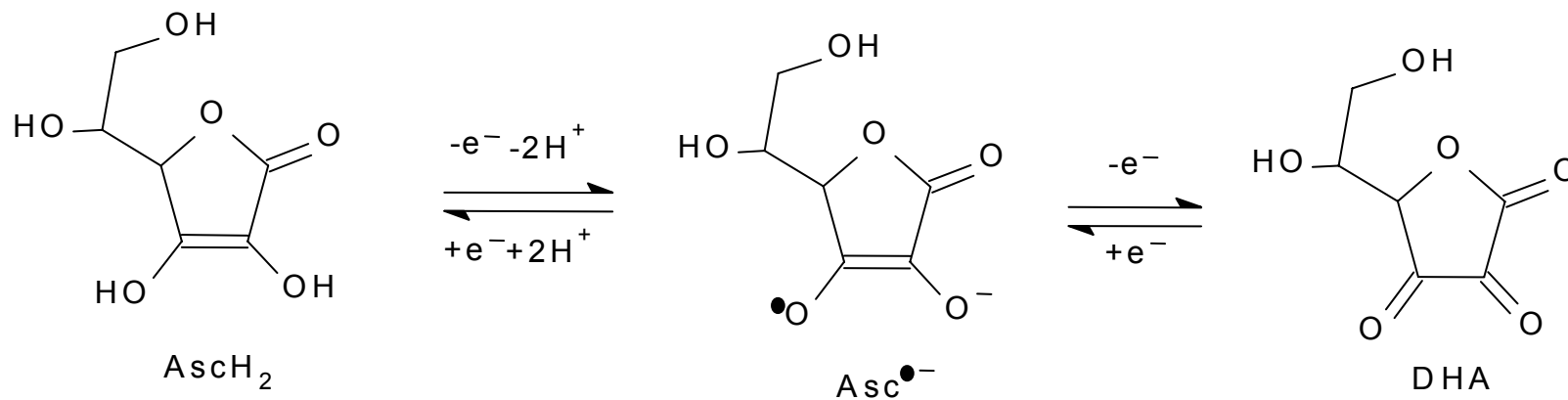
כימיה ... זה בתוכנו

היכן החומצה?

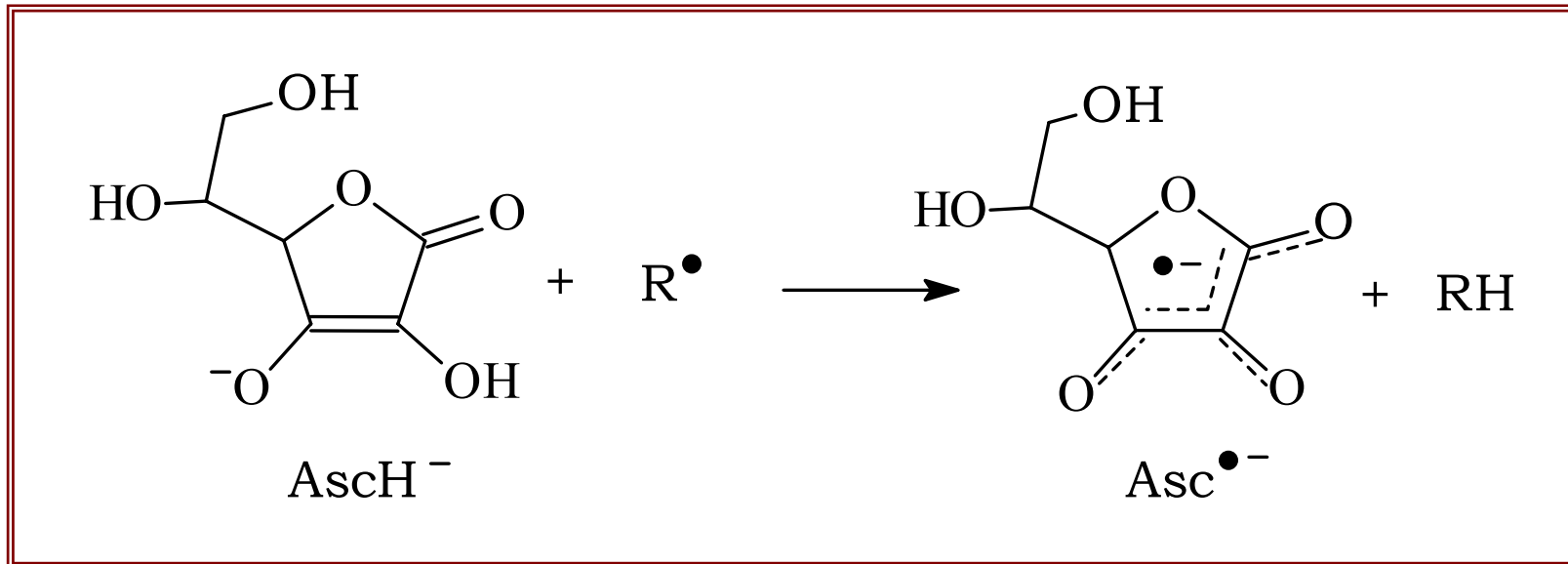
הצורה הפעילה כאנטיאוקסידנט

חומצה אסקורבית כמחזור

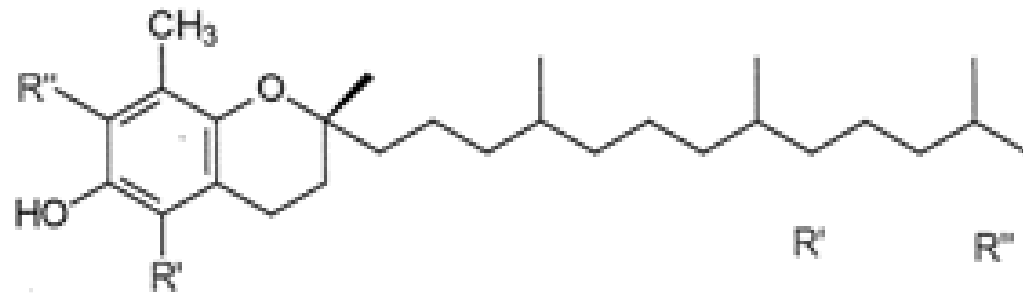
כימיה ... זה בתוכנו

חומצה אסקורבית מגיבה עם רדיקלים

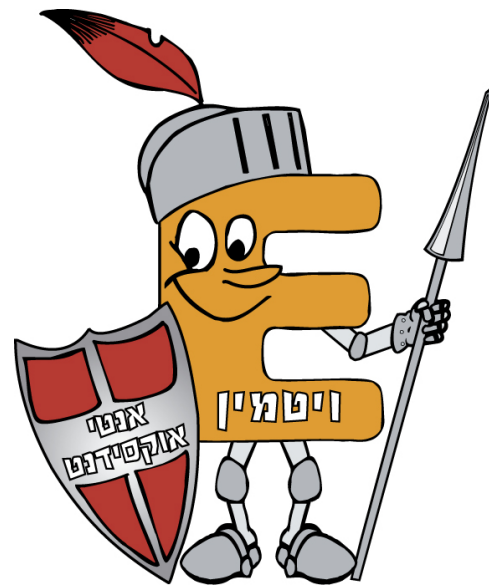

האניון AscH^- תורם מימן לרדיקל תוך כדי יצירת רדיקל אסקורבי שמיוצב ע"י אל-איתור אלקטרוני

ויטמין E

	R'	R''
<i>alpha</i> -tocopherol	—CH ₃	—CH ₃
<i>beta</i> -tocopherol	—CH ₃	—H
<i>gamma</i> -tocopherol	—H	—CH ₃
<i>delta</i> -tocopherol	—H	—H

כימיה ... זה בתוכנו

ויטמין C וויטמין E עובדים כקו-אנטיאוקסידנטים

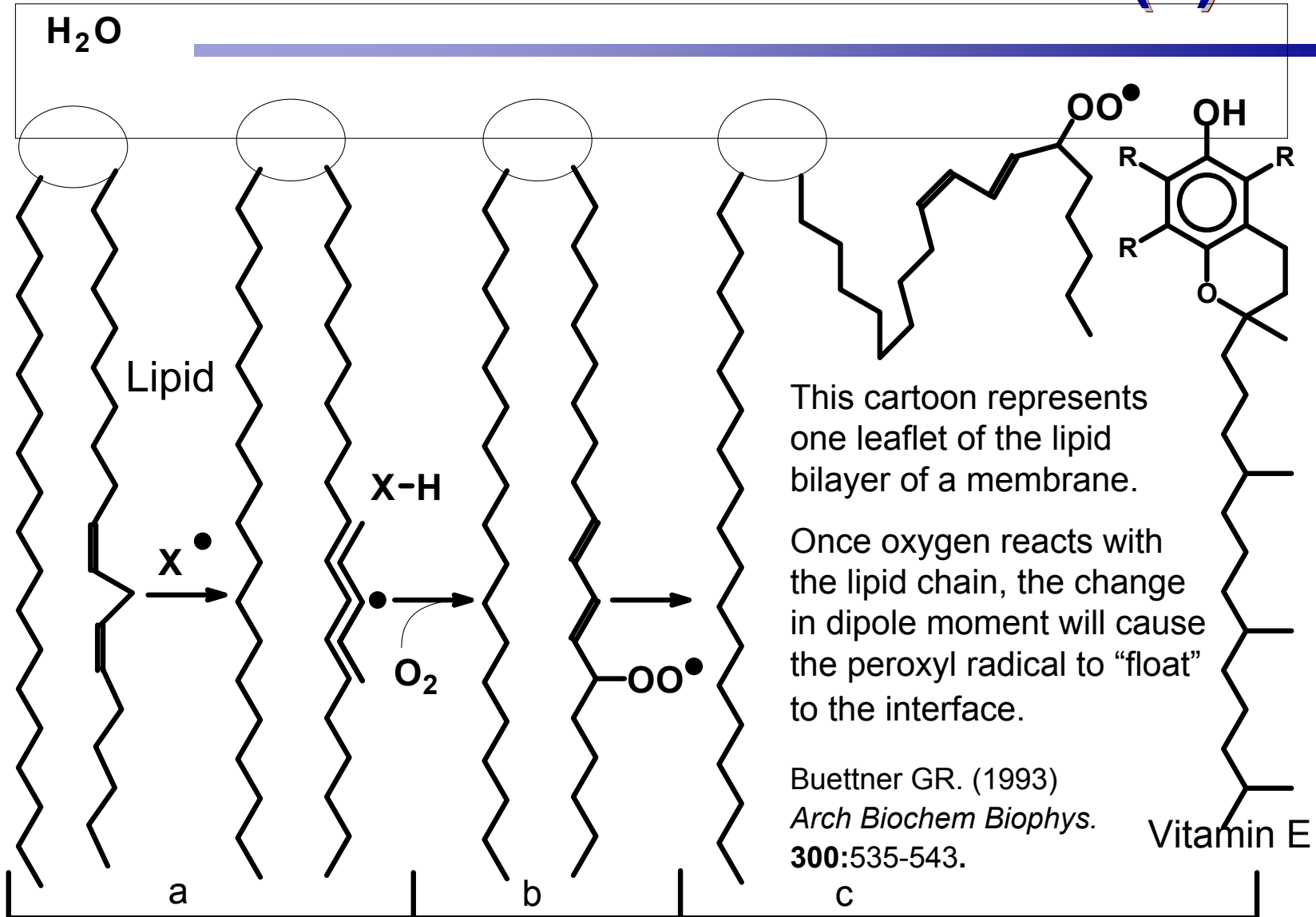

רדיקל של ויטמין E -
tocopherol radical

רדיקל של
ויטמין C

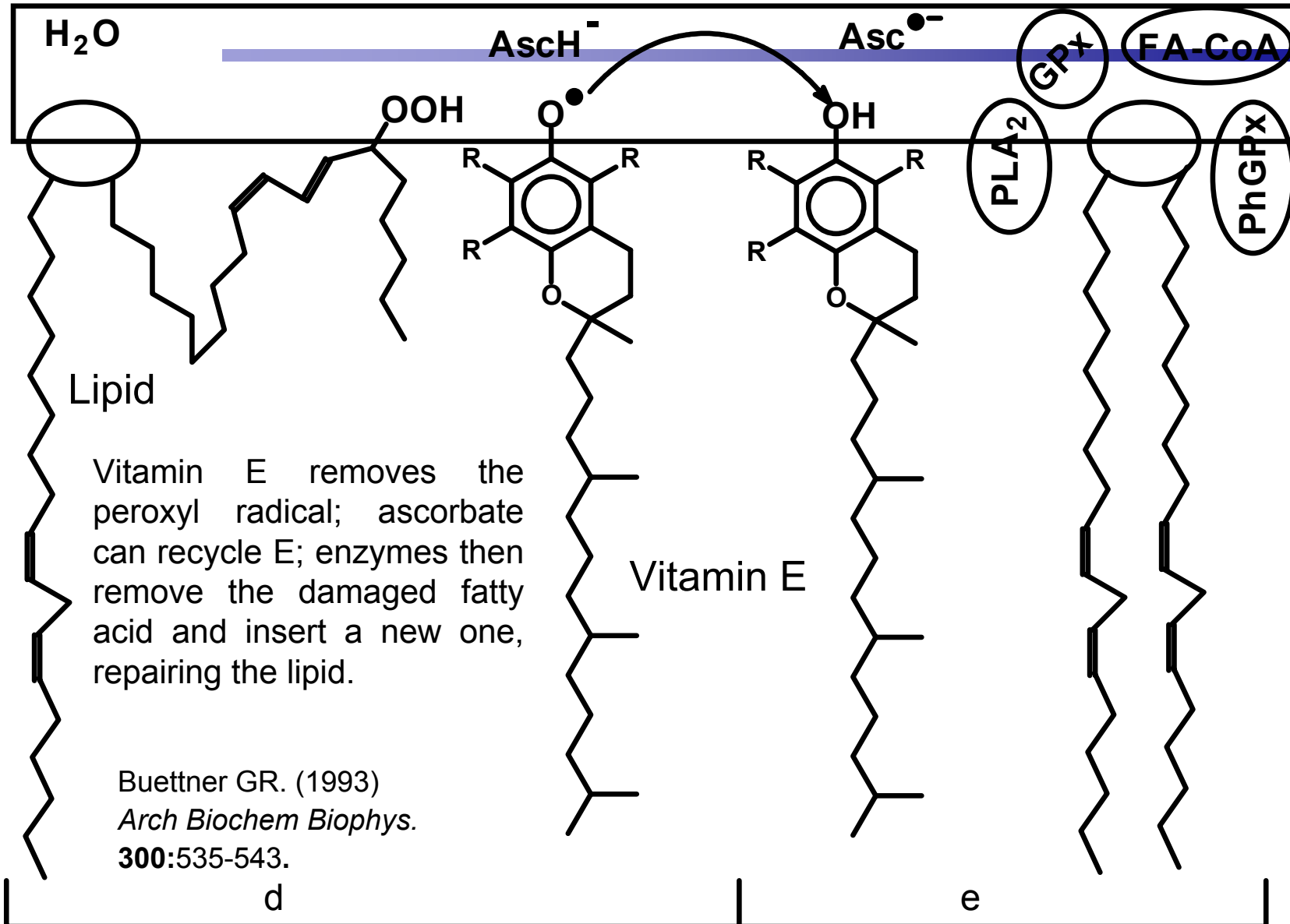
אניון של חומצה אסקורבית משחזר את ויטמין E

C and E as Co-Antioxidants (1)

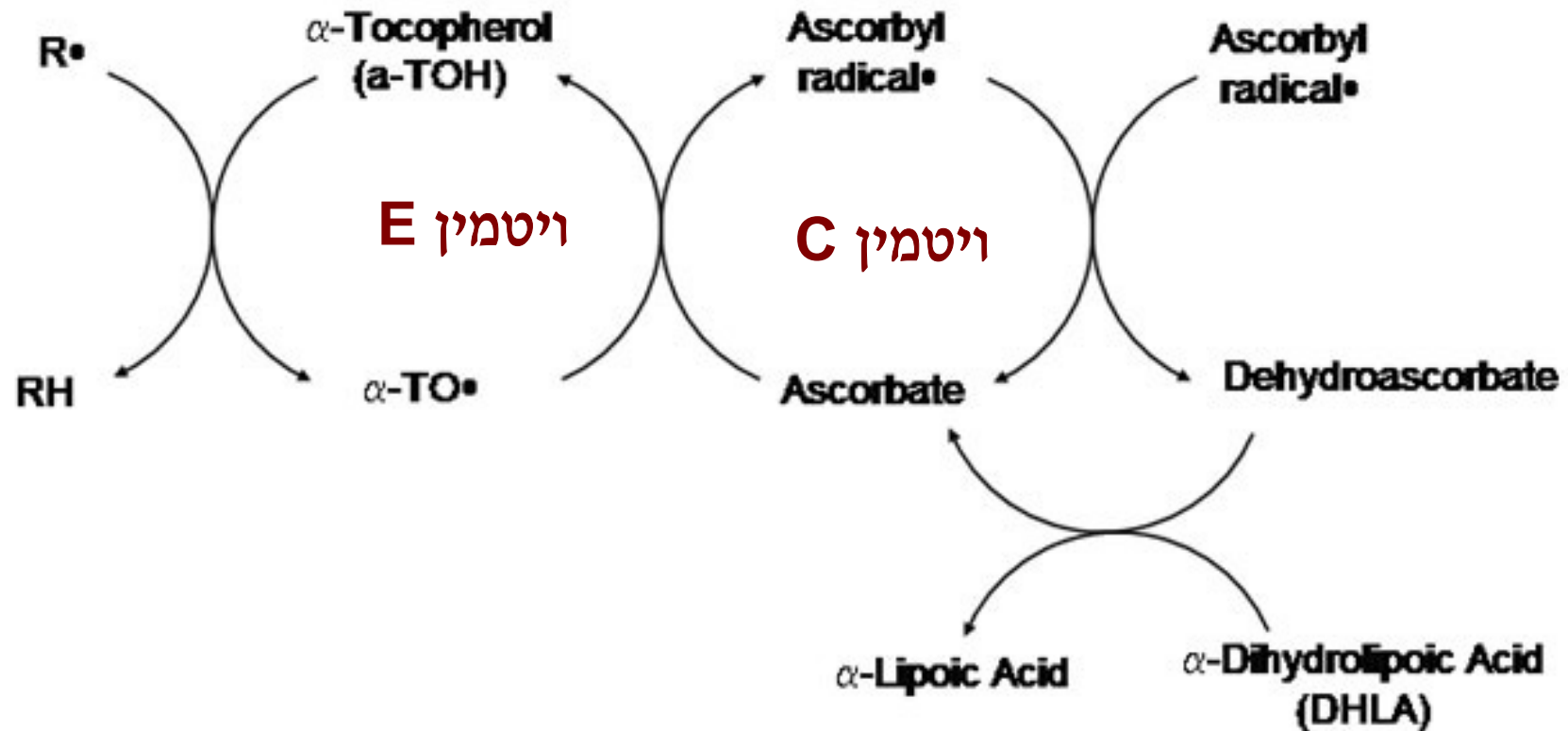

C and E as Co-Antioxidants (2)

דוגמה להגנה ע"י אנטיאוקסידנטים

כימיה ... זה בתוכנו